Ügyszám: 2622/K/2007-6.

[…] részére

Tisztelt […]!

Beadványában azzal kapcsolatosan kérte tájékoztatásomat, hogy az adóhatóság gyűjt-e adatokat az egyes kereskedelmi láncok hűségkártyáin lévő adatokról, fogyasztói költésekről, és ha igen, arra mely esetekben kerül sor, illetve mi az adatkezelés célja és jogszabályi alapja.

Az ügyben megkerestem az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal elnökét, aki az alábbiakról tájékoztatott.

Az elsőfokú adóhatóságok – az e tárgykörben adott tájékoztatásuk szerint – nem gyűjtenek adatot az egyes kereskedelmi láncok hűségkártyáin található adatokról, fogyasztói költésekről, ebből következően ilyen adatot az egyes adózok ellenőrzésre történő kiválasztására sem használnak.

Erre, vagyis a hűségkártyákon lévő személyes adatoknak az adatlistaszerű gyűjtésére, kezelésére – figyelemmel a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) személyes adat fogalmát szabályozó 2. § 1. pontja, a személyes adatok kezelésének feltételeit meghatározó 3. § (1) bekezdése és az adatkezelés célhoz kötöttségét előíró 5. § (1)-(2) bekezdésekre is - az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) sem ad felhatalmazást az adóhatóságnak.

Ugyanakkor, ha egy konkrét adózó ellenőrzése során adat merül fel arra nézve – pl. azért, mert maga az ellenőrzés alá vont adózó hivatkozik hűségkártya létezésére, vagy egyéb információ, pl. egy darab névre szóló számla áll az adóhatóság rendelkezésére az érintett kereskedelmi cégtől stb. -, hogy az ellenőrzés alá vont adózó és az adott kereskedelmi cég között szerződéses kapcsolat állt fenn, úgy – amennyiben ezt az ellenőrzés a tényállás tisztázásához szükségesnek ítéli (Art. 97. § (4)-(5) bekezdés) – már felmerülhet az adott adózóra vonatkozó adatszolgáltatás kérése az érintett kereskedelmi lánctól. Adott esetben ugyanis az adóellenőrzés során jelentősége lehet a kiadások ismeretének.

Az Art. 48. § (1) bekezdése értelmében az adóhatóság az adózót – a vele szerződéses kapcsolatban állt vagy álló adózók adókötelezettségének, adóalapjának, adókedvezményének, adójának vagy költségvetési támogatásának megállapítása, illetve ellenőrzése érdekében, az adóhatóság törvényben meghatározott eljárásának lefolytatásához – felhívásban nyilatkozattételre kötelezheti az általa ismert, illetve nyilvántartásában szereplő adatról, tényről, körülményről.

Azaz nem jogszabályellenes a konkrét ellenőrzéshez kapcsolódóan – adott esetben a hűségkártyát alkalmazó kereskedelmi vállalkozástól a vevőjére vonatkozó adat átadását kérni.

Összefoglalóan elmondta az elnök úr, hogy az adóhatóság nem jogosult általános jelleggel az egyes kereskedelmi láncok által kiállított hűségkártyákon található adatokat gyűjteni, ezért ilyen, az adózok előre meg nem nevezett csoportjait érintő adatgyűjtést nem is végez, azonban konkrét adózóhoz kapcsolódó ellenőrzés esetén az adóhatóságnak lehetősége van arra, hogy a tényállás tisztázása és bizonyítása érdekében esetenként adatszolgáltatást kérjen – a vásárlást ösztönző – hűségkártyát alkalmazó kereskedelmi lánctól a fogyasztó költéseiről.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. tv. 2. § 1. pontja alapján személyes adat a meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. Az APEH által gyűjtött adatok akkor minősülnek személyes adatoknak, ha megállapítható, hogy az adat mely

természetes személyre vonatkozik. Abban a körben, amikor az adatok egyes szervezetekre, mint jogi személyekre vonatkoznak, a kérdés megítélése nem tartozik az adatvédelem körébe és az ellenőrzés jogszerűségének vizsgálatára nincsen hatásköröm. Ennek alapján az ügyet kizárólag abból a szempontból értékeltem, hogy az APEH adatgyűjtése a magánszemélyek személyes adatok védelméhez fűződő jogát illetően kifogásolható-e, megfelel-e az Avtv. és a hatályos adójogi rendelkezéseknek.

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése alapján személyes adat akkor kezelhető, ha az adatkezeléshez az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli.

Az Alkotmány biztosítja a magánszférához és a személyes adatok védelméhez fűződő jogot, ugyanakkor kimondja azt is, hogy „a Magyar Köztársaság minden állampolgára köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni." Az Alkotmánybíróság a 21/1993. (IV. 2.) számú határozatában megállapította, hogy az általános jövedelembevallási kötelezettség korlátozza a magánszférához való alkotmányos jogot, ez a korlátozás azonban – az arányos köztehervisselés alkotmányos elvére és kötelezettségére tekintettel – szükséges és arányos korlátozás, nem érinti alapjog lényegi tartalmát.

Az Art. alapján az adóhatóság ellenőrzést folytathat, pl. lehetősége van arra, hogy e törvény 106. §-a alapján a bevallást utólag ellenőrizze. Az eljárás során az adóhatóságnak azt kell vizsgálnia, hogy az adózók megtartják vagy megsértik-e a törvényi előírásokat, ehhez pedig elengedhetetlen, hogy az üggyel kapcsolatos valamennyi tényt és körülményt feltárják. Az adóhatóság – a tényfeltárás érdekében – a szabad bizonyítási rendszer kínálta eszközök közül választhatja ki a megfelelőt, így az ügyfelet nyilatkozattételre is felhívhatja.

Ugyanakkor az adóhatóság adatkezelése során is irányadó az Avtv. 5 §-ában foglalt célhoz kötöttség elve, mely szerint személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

Az Art. 48. §-a adókötelezettségként szabályozza az adózó nyilatkozattételi kötelezettségét. E szerint az adóhatóság kötelezheti az adózót a vele szerződéses kapcsolatban állt, vagy álló adózók ellenőrzése érdekében nyilatkozattételre, az általa ismert, illetve a nyilvántartásában szereplő adatról, tényről. A 48. § véleményem szerint valóban nem ad felhatalmazást „általános adatgyűjtésre". Az adózó nyilatkozattételi kötelezettsége az adóhatóság konkrét ellenőrzése során, az Art. egyéb adatgyűjtésre, adatkezelésre vonatkozó rendelkezésivel együtt alkalmazva jogszerű. Az egyes vizsgálatoknak nem lehet célja a vizsgált adózóval kapcsolatban álló személyek adatainak készletezése.

Az ellenőrzések során, különösen mikor az adózó tevékenységi köre a szolgáltatáshoz, értékesítéshez kapcsolódik, elengedhetetlen, hogy az adóhatóság az ellenőrzésben érintett adózókkal kapcsolatba került vevők, ügyfelek adatait is megismerje. Amennyiben az ilyen vizsgálat célja nyilvánvalóan nem a szervezet esetleges mulasztásainak, jogsértéseinek szankcionálása, hanem burkoltan a magánszemély adózókról való információgyűjtés, az ilyen eljárás adatvédelmi szempontból helytelen.

Az adóhatóság konkrét ellenőrzéseinek célja azonban – ahogy azt dr. Szikora János a fent idézett levélben is kifejti – nem más adózók adatainak gyűjtése a későbbi ellenőrzésre történő kiválasztásuk érdekében. Az ellenőrzések célja tehát nem „általános adatgyűjtés", hanem az adott adózó adókötelezettségeinek ellenőrzése, mely ellenőrzés során az adóhatóság az Art. keretei között jár el.

Az adatvédelmi biztos jogköre nem terjed ki nyomozati cselekmények végzésére, így annak megállapítása nem áll módomban, hogy az adóhatóság a gyakorlatban végez-e olyan adatgyűjtést, amely ellentétes az Avtv.-vel, és amely ebből következően alkotmányellenes.

Budapest, 2008. június 10.

Üdvözlettel,

az adatvédelmi biztos jogkörében eljárva

Dr. Szabó Máté

az állampolgári jogok országgyűlési biztosa